

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 23 mars 1917 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av framställning från fullmäktige i riksbanken angående vissa ändringar i avlöningsstaterna för riksbanken och Tumba bruks tjänstemän.

I en till bankutskottet avlåten, den 11 sistlidna januari dagtecknad framställning hava fullmäktige i riksbanken hemställt, att bland de efter avlöningsstaten för riksbanken förekommande »tilläggsbestämmelser angående särskilda förmåner och ersättningar m. m.» måtte intagas ett så lydande moment:

»Vid skada till följd av olycksfall i arbete skall envar, som är anställd i riksbankens tjänst eller för dess räkning utför arbete och enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 är att anse såsom arbetare, vara berättigad att, i den mån han eller hon icke på grund av gällande stadganden för riksbankens personal kommer i åtnjutande av förmåner, motsvarande nämnda lags bestämmelser, av riksbanken utfå det felande; och skola vid inträffande olycksfall i arbetet bestämmelserna i samma lag i tillämpliga delar tjäna till efterrättelse».

Vidare hava fullmäktige under erinran att särskild stat vore fastställd för Tumba bruks tjänstemän föreslagit, att till denna stat måtte göras följande tillägg:

»Vid skada till följd av olycksfall i arbetet, skall envar, som är anställd i brukets tjänst eller för dess räkning utför arbete och enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 är att anse såsom arbetare, vara berättigad att, i den mån han eller hon icke på grund av gällande stadganden för tjänstpersonal och arbetare vid Tumba bruk kommer i åtnjutande av förmåner, motsvarande nämnda lags bestämmelser,

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 8 saml. 16 häft. (Nr 22—24).

av riksbanken utfä det felande; och skola vid inträffande olycksfall i arbetet bestämmelserna i samma lag i tillämpliga delar tjäna till efterrättelse».

Fullmäktiges
framställning.

Till stöd för ifrågavarande framställningar hava fullmäktige anfört följande:

»På grund av stadgandet i 3 § av lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 om rätt för Konungen att från tillämpning av lagen undantaga arbetare, som användas till arbete för statens eller kommuns räkning och vilka på grund därav tillförsäkrats ersättningar vid olycksfall i arbete, som finnas väsentligen motsvara ersättningar enligt lagen, hava fullmäktige, på sätt bär i avskrift bifogade skrivelse utvisar, under förutsättning av riksdagens bifall till förslag om erforderligt tillägg i sadant syfte till avlöningsstaten, hos Konungen gjort framställning om undantag från lagens tillämpning för arbetare, som användas till arbete för riksbankens räkning.

Huruvida det från riksbankens sida är fördelaktigt att utbyta försäkringsplikten enligt förenämnda lag mot direkt ersättningsplikt gent emot sin personal synes vara en fråga av ringa ekonomisk betydelse. Någon beräkning av kostnaden vare sig i ena eller andra fallet låter sig för närvarande icke göra, då å ena sidan avgifterna till riksförsäkringsanstalten ännu ej äro bestämda samt å andra sidan de fall, da skada till följd av olycksfall i arbetet drabbat någon av riksbankens personal, varit så sällsynta, att på dem icke kunnat grundas någon statistik av värde för kostnadsfrågans bedömande. Under förutsättning, att försäkringsavgifterna äro så avvägda, att de på längden motsvara utgående ersättningar, böra utgifterna i båda fallen bliva för riksbanken i stort sett desamma. Vissa fördelar skulle dock riksbanken vinna med övertagande av ersättningsplikten dels genom att ej behöva bidraga till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådet och riksförsäkringsanstaltens verksamhet med de i 16 § av olycksfallsförsäkringslagen bestämda belopp (5 % av försäkringsavgiften) dels genom att undgå de olika förvaltningsbestyr, som försäkring i riksförsäkringsanstalten av riksbankens personal skulle medföra.

Fullmäktige hava därför funnit det vara för riksbanken lämpligare, att dess personal undantages från tillämpning av ifrågavarande lag och att denna personal tillförsäkras rätt att från riksbanken utfä ersättning för olycksfall i arbete, som motsvarar lagens bestämmelser. I anslutning till vad i ovan omförmälda skrivelse till Konungen anförts få fullmäktige sålunda föresla, att härför erforderliga kompletterande bestämmelser intagas vid avlöningsstaten för riksbanken och Tumba bruk.

Har riksbankens personal på sådant sätt berättigats till ersättning för olycksfall i arbete, som motsvarar olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser, läser det ligga i sakens natur, att vid förekommande olycksfall fullmäktige äga att i tillämpliga delar följa lagens föreskrifter angående bedömande av kroppsskadans beskaffenhet och verkningar samt bestämmande av utgående ersättning, liksom ock fullmäktige torde få anses äga samma rätt att i vissa fall bereda skadad person eller livräntetagare vård å sjukvårds- eller annan anstalt, som i lagens 10 § är tillerkänd försäkringsinrättning. För fastställande härav synes det dock lämpligt, att uttrycklig föreskrift meddelas därom att vid olycksfall i arbete bestämmelserna i lagen skola i tillämpliga delar iakttagas.

Skulle i något fall fullmäktige vara tveksamma vid bedömande av någon i samband med olycksfall stående fråga, läser fullmäktige genom hänvändelse till riksförsäkringsanstalten eller eventuellt försäkringsrådet kunna erhålla nödig ledning för sitt omdöme i saken.»

Den i fullmäktiges framställning omförmälda skrivelse till Konungen är av följande lydelse:

»Enligt stadgandet i 3 § av lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 äger Konungen från tillämpningen av lagen undantaga arbetare, som användas till arbete för statens eller kommuns räkning och vilka på grund därav tillförsäkrats ersättningar vid olycksfall i arbete, som finnas väsentligen motsvara ersättningarna enligt lagen.

*Fullmäktiges
skrivelse till
Konungen.*

I likhet med vad vissa ämbetsverk inom statsförvaltningen under förarbetena till nämnda lag uttalat, finna fullmäktige det ej heller för riksbanken föreligga något behov av försäkringsplikt för banken beträffande den hos banken anställda personal, då rätten till ersättning för olycksfall i arbete kan på ett fullt tryggnande sätt tillförsäkras personalen genom kompletterande bestämmelser till riksbankens avlöningsstat.

Enligt för avlöningsstaten gällande villkor och bestämmelser äger varje ordinarie befattningshavare, att, då han av sjukdom — således även sjukdom till följd av olycksfall — är oförmögen till arbete, behålla lönen. Denna motsvarar i allmänhet två tredjedelar av befattningshavares avlöningsförmåner, och täcker, då bostadsförmån ifrågakommer, med ett icke nämnvärt undantag den ersättning, som enligt olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser utgår vid sjukdom eller olycksfall. Även extra ordinarie befattningshavare är i detta avseende skyddad, då sådan befattningshavare vid oförmögenhet till tjänstgöring genom sjukdom i regel får uppbära två tredjedelar av honom eljest tillkommande arvode.

De vid avlöningsstaten fogade villkor och bestämmelser innehålla vidare att, om ordinarie befattningshavare av sjukdom eller minskad arbetsförmåga blir förhindrad att på ett tillfredsställande sätt gagna riksbanken, fullmäktige äga att överflytta honom på pensionsstat och därvid tillägga honom ända till hela pensionsunderlaget såsom pension. Och pensionsunderlaget är av den storlek, att ordinarie befattningshavare — med undantag endast för gårdskarlarna vid avdelningskontoren i Göteborg och Malmö samt vaktmästarna vid övriga avdelningskontor — vid olycksfall i arbete tillförsäkrats ersättning, som fullt motsvarar olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser om livränta till skadad.

Något stadgande i bankoreglementet eller vid avlöningsstaten, som bemyndigar fullmäktige att vid olycksfall bekosta läkarvård eller läkemedel eller andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, såsom kryckor m. m. finnes däremot icke.

Ej heller äga fullmäktige enligt nuvarande bestämmelser att vid befattningshavares dödsfall utbetala någon begravningshjälp.

Till förmån för änkor och barn efter ordinarie befattningshavare i riksbanken finnas två pensionskassor, den ena för tjänst innehavare vid huvudkontoret och den andra för tjänst innehavare vid avdelningskontoren; och är varje befattningshavare på ordinarie stat med undantag av kvinnliga biträden ovillkorligen skyldig att inträda i resp. kassa och dit betala föreskrivna avgifter.

Pension utgår till änka och barn gemensamt eller, därest äktenskapet är barnlöst, till änka ensamt eller om både fader och moder äro döda till barnen gemensamt och motsvarar för ensam änka olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser om livräntor vid dödsfall för änka efter alla tjänstemän ävensom gårdskarlar i Göteborg och Malmö men icke för änka efter vaktmästare och maskinist. För änka med barn räcka pensionsbeloppen endast beträffande de högsta tjänstemannaklasserna att fylla olycksfallslagens bestämmelser om livränta till efterlevande. Till efterlämnad make eller till föräldrar utgår från ifrågavarande kassorna ej något understöd.

Utom den personal, som här förut blivit omförmäld, har riksbanken i sitt arbete dels chaufförer, eldare och städerskor, dels ock vid de mindre avdelningskontoren arbetare för skötsel av värmeledningar och den yttre renhållningen. För sistnämnda personal finnas icke några bestämmelser om ersättning vid arbetsoförmåga till följd av sjukdom.

Slutligen äro för skötseln och driften av riksbankens pappersbruk Tumba i bankens tjänst anställda dels vissa tjänstemän och dels åtskilliga arbetare. För tjänstemännen är avlöningsstat fastställd av riksdagen. Arbetarnas avlöningsförmåner bestämmas av fullmäktige. Tjänstemännen vid Tumba bruk äro icke anställda på ordinarie stat utan endast förordnade att tills vidare uppehålla sina befattningar. Deras ställning torde därför närmast motsvara extra ordinarie tjänstemäns i riksbanken. Dock äro de pliktiga att inträda uti änkekassan vid avdelningskontoren och bliva därigenom delaktiga i de förmåner, som kassan bereder. Brukets arbetare äro icke på grund av gällande bestämmelser tillförsäkrade några avlöningsförmåner vid sjukdomsfall. Dock har sedan gammalt varit vanligt, att arbetare vid kortare sjukdomsfall åtnjutit sina avlöningsförmåner oavkortade samt att vid längre tids eller stadigvarande förlust av arbetsförmåga fullmäktige berett arbetare försörjning, liksom understöd utgått till avlidens arbetares änka och minderåriga barn.

Vid jämförelse mellan olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete och de förmåner, som vid sjukdom eller dödsfall äro tillförsäkrade riksbankens personal, framgår alltså,

att denna personal icke är berättigad till läkarvård jämte läkemedel m. m. enligt lagens § 6 mom. 1 a;

att sjukpenning enligt lagens § 6 mom. 1 boch § 37 samt livränta enligt § 6 mom. 2 för ordinarie befattningshavare med nedannämnda undantag fullt motsvaras av de avlöningsförmåner eller pensioner, som kunna erhållas vid sjukdom;

undantag utgöras av gårdskarlar vid kontoren i Göteborg och Malmö samt vaktmästarna vid de mindre avdelningskontoren, för vilka pensionsunderlagen icke fullt täcka lagens bestämmelser om livränta;

att begrafningshjälp enligt lagens § 7 mom. a icke utgår;

att de från änke- och pupillkassorna utgående pensionerna icke fylla lagens krav på livräntor till efterlevande, dels för änka efter vaktmästare och maskinist, dels ej heller för änka och barn efter så gott som alla tjänsteinnehavare;

att icke några livräntor utgå till avlidens befattningshavares fader eller moder eller till avlidet kvinnligt biträdes änkling eller barn, samt

att den extra personalen eller hos riksbanken anställda arbetare icke äro tillförsäkrade några förmåner, som motsvara ersättningar enligt lagen.

För att utjämna sålunda anmärkta skiljaktigheter och tillförsäkra alla personer, som mot avlöning användas till arbete för riksbankens räkning, ersättningar för skada till följd av olycksfall i arbete till belopp motsvarande olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser, måste erforderliga föreskrifter i sådant avseende tilläggas avlöningsstaten för såväl riksbanken som för Tumba bruk; och hava fullmäktige för avsikt att hos nästkommande riksdags bankout-kott framlägga förslag till sådant tillägg till dessa stater, att en var, som är anställd i riksbankens tjänst eller för dess räkning utför arbete och enligt lagen är att anse såsom arbetare, vid skada till följd av olycksfall i arbete berättigas att i den mån han eller hon icke på grund av gällande stadganden för riksbankens personal skulle komma i åtnjutande av förmåner motsvarande olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser, att från riksbanken utfå det felande.

Fullmäktige anse sig emellertid redan nu böra underställa Eders Kungl. Maj:ts prövning frågan om undantag för riksbankens personal från tillämpning av lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt hemställa, att Eders Kungl. Maj:t, under förutsättning av riksdagens bifall till fullmäktiges här ovan angivna förslag till tillägg till avlöningsstaten för riksbanken och Tumba bruk, måtte från tillämpning av lagen undantaga arbetare, som användas till arbete för riksbankens räkning.

Tryckta exemplar av avlöningsstaten för Sveriges riksbank, reglemente för bankostatens änke- och pupillkassa samt stadgar för änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk biläggas.»

Jämlikt stadgandet i 3 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 äger Kungl. Maj:t att från tillämpningen av lagen undantaga arbetare, som användas till arbete för statens eller kommuns räkning och vilka på grund därav tillförsäkrats ersättningar vid olycksfall i arbete, som finnas väsentligen motsvara ersättningarna enligt lagen.

Då rätten till ersättning för olycksfall i arbete ansetts kunna på ett fullt betryggande sätt tillförsäkras riksbankens personal genom kompletterande bestämmelser till avlöningsstaten, hava fullmäktige funnit det icke för riksbanken föreligga något behov av försäkringsplikt beträffande den hos banken anställda personalen.

Vid jämförelse mellan olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete och de förmåner, som vid sjukdom eller dödsfall äro tillförsäkrade riksbankens personal, framginge vissa skiljaktigheter. För att utjämna berörda skiljaktigheter och tillförsäkra alla personer, som mot avlöning användas till arbete för riksbankens räkning, ersättningar för skada till följd av olycksfall i arbete till belopp, motsvarande nyssnämnda lags bestämmelser, hava fullmäktige nu hemställt om erforderliga tilläggsföreskrifter till avlöningsstaterna för riksbanken och Tumba bruks tjänstemän.

Emellertid hava fullmäktige, såsom framgår av ovanintagna skrivelser, hos Kungl. Maj:t hemställt, att under förutsättning av riksdagens bifall till nyssnämnda tilläggsföreskrifter Kungl. Maj:t måtte från tillämpning av lagen den 17 juni 1916 undantaga arbetare, som användas till arbete för riksbankens räkning.

Även utskottet anser på de av fullmäktige anförda skäl det vara lämpligt, att bankens personal undantages från tillämpning av berörda lag och att denna personal tillförsäkras rätt att från banken utbekomma ersättning för olycksfall i arbete, motsvarande lagens bestämmelser.

Utskottet har därför funnit sig böra tillstyrka bifall till fullmäktiges förevarande framställning.

Någon särskild föreskrift beträffande tiden för tillämpningen av de föreslagna tilläggsbestämmelserna synes icke vara erforderlig, då desamma äro beroende på tillämpningen av olycksfallsförsäkringslagen, vilken träder i kraft den 1 januari 1918.

Utskottet.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet.

att riksdagen må besluta,

a) att bland de efter avlöningsstaten för riksbanken förekommande »tilläggsbestämmelser angående särskilda förmåner och ersättningar m. m.» intages ett så lydande moment:

Vid skada till följd av olycksfall i arbete skall envar, som är anställd i riksbankens tjänst eller för dess räkning utför arbete och enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 är att anse såsom arbetare, vara berättigad att, i den mån han eller hon icke på grund av gällande stadganden för riksbankens personal kommer i åtnjutande av förmåner, motsvarande nämnda lags bestämmelser, av riksbanken utfå det felande; och skola vid inträffande olycksfall i arbetet bestämmelserna i samma lag i tillämpliga delar tjäna till efter rättelse»; samt

b) att till den för Tumba bruks tjänstemän fastställda avlöningsstaten göres följande tillägg:

»Vid skada till följd av olycksfall i arbete skall envar, som är anställd i brukets tjänst eller för dess räkning utför arbete och enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 är att anse såsom arbetare, vara berättigad att, i den mån han eller hon icke på grund av gällande stadganden för tjänstpersonal och arbetare vid Tumba bruk kommer i åtnjutande av förmåner, motsvarande nämnda lags bestämmelser, av riksbanken utfå det felande; och skola vid inträffande olycksfall i arbetet bestämmelserna i samma lag i tillämpliga delar tjäna till efter rättelse.»

Stockholm den 23 mars 1917.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Hedenstierna, Hallin, Gustafsson, Wickman, Boberg, Jönsson, Sandler* och *Holm* samt

av andra kammaren: herrar *Kristensson, Vahlquist, Berg* i Munkfors, *Söderberg* i Hobbarn, *Lindvall, Jonsson* i Gumboda, *Olsson* i Rödningberg och *Bäcklund*.